

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΡΑΠΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Θεός φταίει,
που έκανε τον κόσμο τόσο ωραίο

Αλληγορίες από τον Καζαντζάκη

ΚΕΔΡΟΣ

Βαγγέλης Ραπτόπουλος: *Ο Θεός φταίει, που έκανε τον κόσμο τόσο
ωραίο: Αλληγορίες από τον Καζαντζάκη*

ISBN 978-960-04-5443-7

Επιμέλεια-Διόρθωση: Μαρία Σπανάκη
Ηλεκτρονική σελιδοποίηση-διόρθωση: Νικολέττα Δουλάμη

© Βαγγέλης Ραπτόπουλος, 2024

© Εκδόσεις Κέδρος, Α.Ε., 2024

Κέδρος Εκδοτική Α.Ε.

Γ. Γενναδίου 3

Αθήνα 106 78

τηλ. 210 38 09 712-14 • φαξ 210 33 02 655

www.kedros.gr • www.facebook.com/kedros.gr

e-mail: books@kedros.gr

Ερήμην τους, μοιραία θα λέγαμε, όσοι ασχολούνται με τον Καζαντζάκη αποδεικνύονται κατώτεροί του.

Για να αποφύγω αυτόν τον σιδερένιο κανόνα, αυτόν τον ανελέητο σκόπελο, αποφάσισα να επιτεθώ στο φαινόμενο Καζαντζάκης με τα ίδια του τα όπλα.

Όχι μόνο αφηγήθηκα ιστορίες γραμμένες από τον μεγάλο συγγραφέα μας, αλλά και με δικά του λόγια. Σχεδόν.

Το αχανές έργο του δημιουργού του Ζορμπά βρίθεται από σύντομες αλληγορίες, συμβολικά διηγηματάκια, μικροϊστορίες μισής σελίδας που πηγάζουν και συνίστανται από ιδέες.

Μυστικιστικές παραβολές, πες. Εννοώντας έναν μεσογειακό, παγανιστικό μυστικισμό που συχνά αυτοαναιρείται. Κάτι που ελπίζω ότι υπαινίσσεται ο τίτλος του βιβλίου.

Εξάλλου γι' αυτό ο Κρητικός δεν κατάφερε να γίνει μύστης ή φιλόσοφος, όσο κι αν το ήθελε. Όπως όλοι όσοι βλέπουν τον άνθρωπο ως αντίφαση, βρήκε καταφύγιο στη λογοτεχνία.

Μέσα στα μεγάλα κομμάτια από περίφημο πεντελικό μάρμαρο που είναι το έργο του Καζαντζάκη, όποτε έβλεπα

ένα φυλακισμένο μικρό άγαλμα πάλευα, όπως οι γλύπτες, να το απελευθερώσω.

Παραδόξως, επειδή η μορφή συνήθως έπεται, το νόημα των ιστοριών που ανθολόγησα λες και με ενδιέφερε λιγότερο από τη μορφή τους. Όμως κι αυτή θυμίζει απλή αντιγραφή.

Εδώ, ως επί το πλείστον, μετέγραψα την ιδιότυπη καζαντζακική δημοτική στη δική μας καθομιλουμένη, σαν υπνωτισμένος. Και, σπανίως, προσθαφαίρεσα λίγα λόγια.

Έστω και μόνο αντιγράφοντας, βρήκα αφορμή να σπουδάσω ξανά στο εργαστήριο του πρώτου δασκάλου μου στο γράψιμο. Τι άλλο ήθελα!

Από τις σελίδες αυτές πήρα μεγάλες χαρές και, όσο τις δούλευα, το γιόρτασα με την ψυχή μου. Εύχομαι να τις απολαύσετε κι εσείς στο πολλαπλάσιο.

Ο ωραίος γραπτός λόγος

Ένας μουσουλμάνος μυστικιστής διψούσε κι έριξε τον κουβά στο πηγάδι ψάχνοντας για νερό.

Τον τράβηξε πάνω, κι ήταν γεμάτος χρυσάφι. Το έχυσε. Έριξε πάλι τον κουβά, τον ανέβασε, ήταν γεμάτος ασήμι. Το έχυσε.

«Θεέ μου», είπε, «το ξέρω ότι είσαι γεμάτος θησαυρούς. Όμως διψάω, δώσ' μου νερό να πιω!»

Έριξε, γι' άλλη μια φορά, τον κουβά, έβγαλε τώρα νερό, ήπιε και ξεδίψασε.

Έτσι, χωρίς στολίδια, περιττά και άχρηστα, οφείλει να είναι η καλή πρόζα, ο ωραίος γραπτός λόγος.

Η ζωή μου που πάει

Μια φορά ήταν ένας γέρος γονατισμένος στις πέτρες, σκυμμένος σε ένα αυλάκι, κι έβλεπε το νερό να τρέχει, με το πρόσωπό του βυθισμένο σε ανείπωτη έκσταση.

Μύτη, στόμα, μάγουλα λες και είχαν εξαφανιστεί κι είχαν μείνει μόνο δυο μάτια, που κοίταζαν το νερό να κυλάει ανάμεσα στις πέτρες.

Κάποιος τον πλησίασε και τον ρώτησε: «Τι βλέπεις, γέροντα;»

Κι εκείνος, χωρίς να σηκώσει το κεφάλι και χωρίς να ξεκολλήσει τα μάτια από το νερό, απάντησε: «Τη ζωή μου, παιδί μου, τη ζωή μου που πάει...»

Το ζώο που σκέφτεται την αθανασία

Η Παναγιά η Χρυσοσκαλίτισσα, το κρητικό μοναστήρι, κρεμόταν πάνω από το Λιβυκό πέλαγος. Η μέρα ήταν ανοιξιιάτικη, με έναν τρυφερό ήλιο, και το θαλασσινό νερό στραφτάλιζε κατηφορίζοντας προς την Αφρική.

Ο ηγούμενος, κοτσονάτος, κοντόχοντρος, με διχαλωτά άσπρα γένια, με στριμμένο μουστάκι, σαν πολεμιστής, γεμάτος κέφι, που το μυαλό του σπίθιζε, ξεναγούσε τους επισκέπτες στο κοιμητήριο της μονής.

Τα μνήματα των καλογήρων ήταν σκαλισμένα στα βράχια, πάνω από τη θάλασσα. Κι όταν είχε φουρτούνα, το αλμυρό νερό πιτσίλιζε τους μαύρους ξύλινους σταυρούς. Με αποτέλεσμα, τα ονόματα που ήταν χαραγμένα στις ταφόπλακες να έχουν φαγωθεί.

«Λένε ότι ο άνθρωπος είναι το ζώο που σκέφτεται τον θάνατο», έκανε ο ηγούμενος. «Εγώ όμως πιστεύω ότι ο άνθρωπος είναι το ζώο που σκέφτεται την αθανασία».

Στάθηκε μπροστά σε ένα ανοιχτό μνήμα, αδειανό.

«Να και το δικό μου», είπε. «Μη φοβάστε, χριστιανοί, ελάτε να δείτε. Αδειανό είναι ακόμα, αλλά πού θα πάει; Μια μέρα θα γεμίσει κι αυτό».

Έσκασε στα γέλια.

«Το έχω ανοίξει μόνος μου, με τον κασμά, μέσα στον βράχο, έχω ετοιμάσει και την ταφόπετρα. Κοιτάξτε τι σκάλισα επάνω. Σκύψτε, μη φοβάστε».

Ο ηγούμενος γονάτισε, καθάρισε τα χαραγμένα γράμματα από τα χώματα, διάβασε: «Δεν σε φοβάμαι, θάνατε!»

Κοίταξε τους επισκέπτες έναν έναν, και μέχρι και τα αυτιά του γελούσαν: «Γιατί να τον φοβάμαι, τον μασκαρά; Ένα μουλάρι είναι, θα το καβαλικέψω και θα με πάει ίσια στον Θεό».

Τι διαλέγει η μνήμη

Από όλα όσα συναντάει στη ζωή του ο άνθρωπος είναι πραγματικά μυστήριο τι διαλέγει η μνήμη του να περισώσει.

Λένε ότι ένας μεγάλος κατακτητής, πεθαίνοντας, αναστέναξε και είπε: «Τρία πράγματα πεθύμησα στη ζωή μου και δεν τα χάρηκα. Ένα σπιτάκι στην άκρη της θάλασσας, ένα κλουβί μ' ένα καναρίνι και μια γλάστρα βασιλικό».

Το παραπέτασμα

Ένας αρχαίος ζωγράφος ζωγράφισε ένα παραπέτασμα και κάλεσε έναν συνάδελφό του να δει και να κρίνει το έργο του.

«Τράβα λοιπόν το παραπέτασμα», του είπε ο δεύτερος ζωγράφος, «να δω την εικόνα».

Κι ο δημιουργός του έργου τού απάντησε: «Μα το παραπέτασμα είναι η εικόνα!»

Ο φόρος του ανθρώπου

Μερικές φορές που η χαρά του Κ. ξεπερνούσε κάποιο όριο, τον κυρίευε φόβος. Επειδή ήξερε καλά ότι οι θεοί είναι φθονεροί και ότι είναι ύβρις να είσαι ευτυχής και να το ξέρεις. Για να ξορκίσει το κακό μάτι τους, κατέφευγε σε κωμικά τεχνάσματα, με σκοπό να ελαττώσει την ευτυχία του.

Στη Φλωρεντία, φέρ' ειπείν, ήταν τόσο ευτυχισμένος, ώστε κατάλαβε ότι αυτό πια ξεπερνάει τα ανθρώπινα δικαιώματα και πρέπει να βρει τρόπο να υποφέρει. Πήγε λοιπόν κι αγόρασε ένα ζευγάρι παπούτσια πολύ στενά. Τα έβαξε το πρωί και πονούσε τόσο ώστε δεν μπορούσε να περπατήσει, χοροπηδούσε σαν το κοράκι.

Από το πρωί ως το μεσημέρι ήταν δυστυχής. Το απόγευμα όμως, που άλλαζε παπούτσια κι έβγαινε βόλτα, τι ευτυχία ήταν εκείνη! Περπατούσε ανάλαφρος, πετούσε. Ο κόσμος γινόταν ξανά παράδεισος.

Ο Κ. τριγύριζε στις όχθες του Άρνου, περνούσε τα γεφύρια, ανέβαινε στο Σαν Μινιάτο, και το βραδάκι φυσούσε ένα αεράκι δροσερό, κι έβλεπε τους ανθρώπους να βολτάρουν, μες στις στερνές ακτίνες του ήλιου, ντυμένοι ολόχρυσά.

Την άλλη μέρα το πρωί ξανάβαζε τα στενά παπούτσια και ξαναγινόταν δυστυχής, ώστε να μην έχουν πια λόγο οι θεοί να επέμβουν.

Πλήρωνε, δηλαδή, κι αυτός τον φόρο του ανθρώπου.

Η τριανταφυλλιά το λέει τριαντάφυλλο

Ο παλιός ραβίνος Νάχμαν ήταν απλός, γελαστός, άγιος. Δίδασκε τους μαθητές του πώς να γίνονται κι αυτοί απλοί, γελαστοί και ν' αγιάζουν. Μια μέρα όμως έπεσαν στα πόδια του.

«Αγαπημένε Ραβή», του παραπονέθηκαν, «γιατί δεν μιλάς κι εσύ όπως ο ραβίνος Ζαδίκ, να μας αραδιάζεις μεγάλες ιδέες, να οικοδομείς σπουδαίες θεωρίες, να σ' ακούν συνεπαρμένοι, με ανοιχτό το στόμα, οι άνθρωποι; Γιατί μιλάς με λόγια απλοϊκά, σαν τις γριές γιαγιάδες, και λες παραμύθια;»

Ο αγαθός ραβίνος χαμογέλασε κι έκανε κάμποση ώρα να απαντήσει.

Στο τέλος άνοιξε το στόμα και είπε: «Μια μέρα οι τσουκνίδες ρώτησαν την τριανταφυλλιά: “Κυρα-τριανταφυλλιά, δεν μας μαθαίνεις κι εμάς το μυστικό; Πώς φτιάχνεις το τριαντάφυλλο;”

»Και η τριανταφυλλιά απάντησε: “Πολύ απλό είναι το μυστικό μου, αδελφές μου τσουκνίδες. Ολόκληρο τον χειμώνα δουλεύω με υπομονή, με εμπιστοσύνη, με αγάπη το χώμα κι ένα μονάχα έχω στον νου μου, το τρια-

ντάφυλλο. Με δέρνουν οι βροχές, με μαδάνε οι άνεμοι, με πλακώνουν τα χιόνια, αλλά εγώ ένα μονάχα έχω στον νου μου, το τριαντάφυλλο. Αυτό είναι το μυστικό μου, αδελφές μου τσουκνίδες”».

«Δάσκαλε», έκαναν οι μαθητές, «δεν καταλάβαμε».

Ο ραβίνος γέλασε: «Κι εγώ καλά καλά δεν καταλαβαίνω».

«Τι εννοείς λοιπόν, δάσκαλε;»

«Μου φαίνεται ότι, πάνω κάτω, ήθελα να πω αυτό: Όταν έχω μια ιδέα, τη δουλεύω για πολύ καιρό αμίλητος, με υπομονή, με εμπιστοσύνη, με αγάπη. Κι όταν ανοίγω το στόμα, τι μυστήριο είναι τούτο, παιδιά μου! Όταν ανοίγω το στόμα, η ιδέα βγαίνει παραμύθι».

Ο ραβίνος γέλασε πάλι, πήρε ανάσα και πρόσθεσε: «Εμείς οι άνθρωποι το λέμε παραμύθι. Η τριανταφυλλιιά το λέει τριαντάφυλλο».

Το μυστήριο της βάπτισης

Ο Κ. γδύθηκε, έπεσε στη θάλασσα, κολύμπησε.

Ξαφνικά ένιωσε το μυστήριο της βάπτισης σε όλη του την αιώνια απλότητα και κατάλαβε γιατί τόσες θρησκείες, πριν αρχίσει τη νέα ζωή του ο νεοφώτιστος, θεωρούν το νερό και το λουτρό, δηλαδή τη βάπτιση, ως απαραίτητη προϋπόθεση μύησης.

Μπαίνει η δροσερότητα του νερού στα κόκαλα, φτάνει ως το μεδούλι, ως το μυαλό και βρίσκει την ψυχή. Κι αυτή βλέπει το νερό και σαν γλάρος τινάζει χαρούμενα φτερά, πλένεται, χαίρεται, δροσίζεται· το συνηθισμένο, καθημερινό νερό μετουσιώνεται, γίνεται αθάνατο και ανανεώνει τον άνθρωπο.

Όταν ο νεοφώτιστος βγει από το νερό, ο κόσμος τού φαίνεται ότι άλλαξε. Δεν άλλαξε ο κόσμος, είναι πάντα εξάισιος και φρικτός, άτιμος και γεμάτος ομορφιές. Όμως τώρα, μετά τη βάπτιση, τα μάτια που τον βλέπουν άλλαξαν.

Η πιο μεγάλη θυσία

Μια φορά ήταν ένας μεγάλος βασιλιάς, όμορφος, φαγάς, γλεντζές, με τριακόσιες εξήντα πέντε γυναίκες – όσες και οι μέρες του χρόνου – στο χαρέμι του.

Κάποτε πήγε σε ένα μοναστήρι και, κοιτάζοντας με συμπόνια έναν ασκητή, του είπε: «Πόσο μεγάλη η θυσία που κάνεις!»

«Η δική σου θυσία είναι πιο μεγάλη, βασιλιά μου», του απάντησε ο ασκητής.

«Γιατί το λες αυτό;»

«Επειδή εγώ απαρνούμαι τον εφήμερο κόσμο, ενώ εσύ τον αιώνιο».